

Andrespråksimitasjon – former og funksjoner

Lars Anders Kulbrandstad¹ og Anne Golden²

¹Universitetet i Innlandet, ²MultiLing, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Folk bruker sin imiteringsevne ikke bare når de lærer språk, men også når de etterligner andres måte å bruke språket på. Denne artikkelen dreier som om imitasjon av tale eller skrift som i større eller mindre grad er preget av å være andrespråk for dem som imiteres. Vi introduserer dette forskningsfeltet og går spesielt inn på etterligning der imitatoren med overlegg prøver å gi språket et andrespråkspreg – enten et generelt preg eller et preg av måten som hen oppfatter at en bestemt gruppe eller et bestemt individ snakker eller skriver på. Vi gjør rede for likheter og forskjeller mellom muntlig og skriftlig imitasjon, og fremhever den rollen som stereotypiske oppfatninger av hvordan andrespråkspreget språk lyder eller ser ut, spiller for hvordan så vel generisk som spesifikk imitasjon arter seg. Når det gjelder funksjon, skiller vi mellom intendert nøytral imitasjon og intendert effektskapende imitasjon, og vi går spesielt inn på imitasjon som er ment å virke humoristisk. Vi tar for oss design og metoder på forskningsområdet og trekker frem tidligere forskning om andrespråksimitasjon, særlig norsk forskning.

Emneord: *andrespråk, språkimitasjon, stereotyper, folkelingvistikk, humor*

Abstract

People use their ability to imitate not only when learning languages but also when mimicking others' ways of using the language. In this article, we focus on imitation of speech or writing that, to varying degrees, is characterized by being a second language for those being imitated. We introduce this field of research and are particularly concerned with imitation in which imitators deliberately try to be second language-like – be it in a general way (generic imitation) or based on how they perceive a given group, or a given individual speaks or writes (specific imitation). We explain similarities and differences between oral and written imitation and emphasize the role played by stereotypical perceptions of how second-language-influenced language sounds or looks in both generic and specific imitation. As for function, we distinguish between intended neutral imitation and intended effect-creating imitation, and we particularly examine imitation that is meant to be humorous. We address design and methods in the research area and highlight previous, particularly Norwegian, research on second-language imitation.

Keywords: second language, language imitation, stereotypes, folk linguistics, humor

Innledning

Evnen til å etterligne andres atferd er en genetisk disposisjon hos mennesket (Hurley & Chater, 2005). Det er bred enighet om at nettopp denne evnen spiller en rolle i de fleste former for læring, selv om det er ulike syn på hvor viktig den er, og hvordan den arter seg. I teoretisering av språklæring er det noen retninger som legger *stor* vekt på at tilegnelsen skjer ved at innlæreren tar etter noen som allerede behersker og praktiserer språket det er tale om, mens andre fremhever at det språklige innputtet først og fremst tjener til å aktivere medfødte anlegg for læring, enten generelle kognitive læringsevner eller spesifikke predisposisjoner for å lære språk (Speidel & Nelson, 1989). Likevel er det ingen språklæringsteorier hvor imitasjon ikke på en eller annen måte tjener som forklaring på hvordan språk læres, enten det dreier seg om barns utvikling på førstespråket eller om tilegnelse av et nytt språk etter at grunn-

leggende ferdigheter på førstespråket er utviklet (Kulbrandstad & Ryen, 2018).

Men det er ikke bare ved *læring* av språk vi benytter den mimetiske evnen vi er utstyrt med. Den utnyttes også når vi i ulike sammenhenger og med vekslende formål *etterligner* måter å snakke et språk eller en varietet av språk på – iblant også måter å skrive et språk på. I denne artikkelen gir vi en oversikt over forskningsfeltet andrespråksimitasjon. Vi legger først frem en typeinndeling av andrespråkspreg, der vi skiller mellom *intensjonalt* og *ikke-intensjonalt* preg. Deretter gjør vi rede for hvordan intensjonalt etterligning kan arte seg, og hvilke funksjoner den kan ha. Vi kommer også inn på hvordan slik imitasjon blir utforsket.

Andrespråkspreget språk

De fleste som tilegner seg et nytt språk etter tidlig skolealder, vil snakke språket på en måte som i større eller mindre grad og på ulike vis bærer preg av at de ikke har språket som førstespråk. Det fremmedartede vil ligge i uttale, grammatikk og/eller bruk av ord og uttrykk. De vil ha «utenlandsk aksent» eller «snakke gebrokkent», det vil si at de snakker et andrespråkspreget norsk. Når vi finner tilsvarende i skriftlig bruk av språket, kan vi si at de skriver et andrespråkspreget norsk eller at de «skriver med utenlandsk aksent» eller «skriver gebrokkent». I begge tilfeller vil det som oftest være tale om ikke-intensjonalt andrespråkspreg, det vil si at den som snakker eller skriver, ikke har til hensikt at språket skal ha trekk som avviker fra måter som personer som behersker språket på førstespråksnivå, snakker eller skriver på. Det er likevel tilfeller der personer med overlegg bevarer et slikt «fremmedartet» merke på språket. Det kan være at det spesifikke andrespråkspreget deres er forbundet med positive konnotasjoner, noe som sies å være grunnen til at sangeren og skuespilleren Maurice Chevalier (1888–1972) skal ha vært kontraktforpliktet til å snakke med bred fransk aksent når han spilte i engelske filmer (Derwing & Munro, 2009). Intensjonalt aksentbevaring kan også ha med markering av identitet å gjøre, på den måten at språkbrukeren ønsker å signalisere at hen ikke deler gruppeidentitet med førstespråksbrukere av språket, eller vil fremheve at identiteten er knyttet til en spesifikk annen gruppe, f.eks. en etnisk minoritet (Gatbonton et al., 2005; Piller, 2002).

Ikke-intensjonalt andrespråkspreg forekommer også hos personer som har vokst opp med et språk og dermed er eller har vært førstespråksbrukere av språket. Det gjelder særlig ved emigrasjon der personer slutter å ha språket som dagligspråk, og måten de snakker og skriver dette språket på, gradvis farges av det nye språket. Slik *attrisjon* eller språkforvitring (Schmid, 2011, 2013) er for eksempel beskrevet hos norsk- og svensktalende nordamerikanere (Larsson & Johannessen, 2015) og latinamerikanere (Melvær, 2023). En meget spesiell forekomst av ikke-intensjonalt andrespråkspreg hos førstespråksbrukere er såkalt *foreign accent syndrome* (FAS), der en person plutselig begynner å snakke slik at det høres ut som hen har språket som andrespråk (Moen, 2000). Årsaken er vanligvis en hodeskade eller et hjerneslag som følge av blodpropp eller en blødning i hjernen.

I tilfellet med Maurice Chevalier hadde vi altså en andrespråksbruker som sies med vitende og vilje å ha forsterket aksenten ved å imitere andre talere med samme førstespråksbakgrunn som ham selv. Intensjonalt andrespråkspreg finner vi nok likevel hyppigst hos førstespråksbrukere som etterligner andrespråksbrukere. Coupland (2001, s. 349) omtaler dette som å snakke «*in altera persona* [...] ‘as if this is me’, or ‘as if I owned this voice’». Med en term fra Ben Rampton (1995) kaller han dette *stilisering* («stylization»). Det er denne formen for språkimitasjon vi skal konsentrere oss i det følgende. Men siden *stilisering* ikke dekker alle former for intensjonalt imitasjon, holder vi oss her til *imitasjon* som overordnet, funksjonsnøytral term.

Imitasjon

Imitasjonsobjektet

Intensjonalt andrespråksimitasjon studeres ut fra hva det er som imiteres, hvordan etterligningen skjer, med hvilken hensikt det imiteres, og hvilken virkning imitasjon har på dem som hører eller ser den. På noen forskningsområder finnes det imitasjonsmodeller der typeinndeling av imitasjonsobjektet inngår, for eksempel innen psykologi (Hurley & Chater, 2005), pedagogikk (Warnick, 2008) og økonomi (Le Roux et al., 2016). Vi kjenner ikke til noen slik modell for intensjonalt andrespråksimitasjon, og foreslår derfor følgende grove typologi for norsk med andrespråkspreg. På overordnet nivå kan vi skille mellom *generisk*

imitasjon og *spesifikk imitasjon*. Når det er mer allmenne oppfatninger av hvordan norsk snakkes og skrives som andrespråk som er objektet for imitasjonen, har vi å gjøre med den første typen. Til den andre typen regner vi etterligning av hvordan imitatoren oppfatter at andrespråksbrukere med bakgrunn i et bestemt språk, en bestemt språkgruppe eller språkområde (f.eks. finner, polakker, engelsktalende skotter eller øst-europeiske slavisktalende) eller bestemte enkeltpersoner høres ut eller skriver.

Muntlig og skriftlig imitasjon – likheter og forskjeller

Både muntlig og skriftlig språketterligning kan være spontan eller forberedt, men skillet er selvsagt mest relevant for talt imitasjon, siden skriftlig språkproduksjon normalt er langsommere og ofte innebærer redigering. I begge tilfeller er det likevel tale om grader av spontanitet eller forberedelse, slik at vi snarere har å gjøre med et kontinuum enn en dikotomi (Carter & Hotchkis, 2002). Ved spontan muntlig etterligning spiller det en rolle om den skjer *in situ* eller *ex situ*, det vil si om imitatoren hører språkbruken som hen imiterer, der og da (*in situ*), eller om imitasjonen skjer i en situasjon hvor dette ikke er tilfellet (*ex situ*). Dette er en parallell til det utviklingspsykologiske skillet mellom umiddelbar («immediate») og utsatt («deferred») imitasjon (se f.eks. Meltzoff, 1986). Et annet forhold som gjør muntlig imitasjon forskjellig fra skriftlig, er at den verbale etterligningen kan ledsages av ikke-verbal simulering i form av gester og mimikk. Heller ikke den ulikheten er likevel absolutt, for i skrift kan det grafiske uttrykket – håndskrift, skriftsystem eller alfabet – også etterlignes.

Språklige stereotypier

Måten noe etterlignes på, altså imitasjonsproduktet, vil være mer eller mindre likt imitasjonsobjektet. Fullstendig likhet er vel bare mulig i teorien, i praksis vil det være avvik – intenderte eller ikke-intenderte. De ikke-intenderte avvikene vil kunne henge sammen med manglende kjennskap til andrespråkspreget som imiteres, eller rett og slett skyldes manglende imitasjonsevne (Myers et al., 2024). Enten avvikene er intenderte eller ikke, og enten imitasjonen skjer *in situ* eller *ex situ*, kan avvikene skrive seg fra stereotypiske oppfatninger i samfunnet, for eksempel om hvordan innvandrere snakker norsk, eller hvordan en norsk-talende franskmann lyder (jf. Brunner, 2010). Stereotypier forstår vi som

samfunnets delte forestillinger om ulike sosiale gruppers kjennetegn (Fiske et al., 2002). Det er viktig å fremheve at stereotypier verken er «good or bad, nor are they necessarily discriminatory or prejudicial», men de er nært knyttet til emosjonelle fordommer (Bye, 2015) og er noe vi gjenkjenner, responderer på og kan agere ut ifra (Opsahl & Golden, 2023, s. 113). Stereotypier om andrespråk er gjerne dannet ut fra de mest saliente avvikene, altså de mest iørefallende eller iøynefallende normstridige språktrekkene (Hickey, 2000; Preston, 1992), og de etableres og vedlikeholdes oftest som felles sosiale oppfatninger gjennom mediene (Dragojevic et al., 2016; Sierra, 2019). Med en term hentet fra Dennis Preston kan de kalles *folkelingvistiske artefakter* (Preston, 1996) og med en benevnelse fra sosialpsykologien *sosiale representasjoner* (Flick & Foster, 2017).

For etablering av slike artefakter eller representasjoner spiller altså mediene en viktig rolle. Hvilke språktrekk som medieaktørene velger ut når de imiterer, vil henge sammen med hva de selv oppfatter å være karakterisk for imitasjonsobjektet, men også hva de har hørt eller sett har vært fremtredende i andres etterligning av det samme objektet. Ikke minst vil komikere kunne bidra til å forme slike stereotypier om andrespråk (Dore, 2018; Peréz, 2013).

Språklige nivåer

I andrespråksimitasjon kan vi finne avvikstrekk på alle språklige nivåer (uttale/ortografi, morfologi, syntaks og leksikon) og i pragmatikken. Det som lettest blir lagt merke til, er avvik i forventet uttale, ikke minst i prosodien, altså rytme og intonasjon, og dette viser seg også i mange imitasjonsstudier (Niedzielski & Preston, 2000; Torstensson, 2010; Zetterholm, 2003). Samtidig vil imitasjonen ofte også inneholde iørefallende avvikende artikulasjon av vokaler eller konsonanter og normstridig stavelsesstruktur. Morfologiske trekk kan dreie seg om avvik i for eksempel genus, kasus og tempus, og syntaktiske trekk om avvikende leddstilling og bortfall av grammatiske ord (Tveit, 2009). Ordforrådet kan ha innslag av leksikalsk forenkling gjennom bruk av høyfrekvente ord og omskrivninger, også av emblematiske ord, dvs. ord som særlig representerer eller symboliserer (grupper av) andrespråksbrukere (Kulbrandstad, 2008). Pragmatiske avvik kan for eksempel gjelde måter å uttrykke seg på, altså talestilen (jf. Opsahl, 2009). I noen

tilfeller inngår det også ikke-verbale uttrykk som gestikk og mimikk (jf. Gullberg & McCafferty, 2008).

Funksjoner

Når noen spontant eller planlagt gestalter en andrespråkspreget måte å snakke eller skrive på, uten å mene at det skal ha en spesiell effekt ut over det å være «andrespråksaktig», har vi å gjøre med *intendert nøytral imitasjon*. For eksempel vil skuespillere legge seg til «utenlandsk aksent» eller «snakke gebrokkent» dersom rollen krever det, og når forfattere lar personer med innvandrerbakgrunn i en litterær tekst komme frem med egen stemme i replikker og direkte tale, legger de inn andrespråkstrekk hvis dette gir et realistisk bilde av personenes språkbruk (L.I. Kulbrandstad, 1997; Skaret, 2014; Sutor, 2015). Selv om intensjonen er å representere språkformen på en autentisk måte, kan imitasjonen likevel ha en annen virkning. For eksempel kan den bidra til å befeste stereotypiske oppfatninger om gruppen av personer som imiteres, ikke bare språklig, men også når det gjelder personlige egenskaper og væremåte (Davé, 2017; Lippi-Green, 2012). Til intendert nøytral etterligning må vi også regne språkvitenskapelige studier der trekk ved andrespråkspreget tale eller skrift illustreres med konstruerte eksempler. Dette kan kalles *metaspråklig imitasjon*.

Ved *intendert effektskapende imitasjon* av andrespråkspreget språk har imitatoren et ønske om at etterligningen skal ha en bestemt virkning. Om denne hensikten oppnås, eller om imitasjonen har en annen effekt, eventuelt i tillegg til den intenderte, er en annen sak. En variant innen denne imitasjonskategorien har vi når det i andrespråksundervisning presenteres eksempler med typiske avvikstrekk med det formål at innlærerne skal lære av det. Når førstespråkstalere snakker med andrespråkstalere og uttrykker seg enklere og tydeligere for å prøve å bli lettere å forstå, har vi å gjøre med *foreigner talk* (Ferguson, 1975), også kalt *xenolekt* (Roche, 1989). Selv om slik språkbruk gjerne har trekk som er vanlige i andrespråksvarianter av det aktuelle språket (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 142), er det likevel ikke intendert imitasjon det dreier seg om.

Når imitasjon betegnes som parodi, karikatur, satire, harselas, raljering og lignende, er det *humoristisk andrespråkssetterligning* det dreier seg om. Dette kan plasseres i et kontinuum der vi i den ene enden har det som er ment å være godmodig, uskyldig underholdning – slik

som parodi kan være – og i den andre det som har til hensikt å henge ut eller rakke ned på dem som imitatoren anser å snakke eller skrive på den måten, slik som harselas og raljering. For å avgjøre hvor en gitt imitasjon plasserer seg i kontinuumet, er det ikke tilstrekkelig å ta det språklige uttrykket i betraktning. Innholdet i det som sies eller skrives, er relevant, og særlig konteksten for fremføringen eller teksten må trekkes inn. Pickering og Lockyer (2007, s. 8-9, vår oversettelse) hevder at «hvem som blir komisk behandlet av hvem og med hvilke konsekvenser» er avgjørende for å bestemme om utfallet av en vits kan «anses som støtende eller ikke». Det må også gjelde imitasjon. Ofte er det nødvendig å se imitasjonen i lys av flere kontekstuelle faktorer for å kunne avgjøre hva man står overfor – både faktorer på mikronivå, altså den umiddelbare sammenhengen imitasjonen foregår i, og faktorer knyttet til den videre samfunnsmessige konteksten. Ikke minst gjelder det når man analyserer humor som kan ha ideologisk eller politisk brodd.

Denne kompleksiteten kan eksemplifiseres med et fenomen som på engelsk kalles *linguistic mistrely*. Begrepet ‘mistrely’ (av «mistrel» = omreisende musikalsk entertainer) viser til en underholdningssjanger i USA der særlig europeisk-amerikanske skuespillere eller sangere opptrådte i stereotypisert afrikansk-amerikansk forkledning og var sminket som svarte («blackface»). Det har vært ulike oppfatninger om sjangeren: Samtidig som den har vært betraktet som rasistisk kulturell appropriasjon, har den vært tolket som uttrykk for hvite amerikaneres fascinasjon for «svarthet» («blackness»), og som en karnevalesk måte å utfordre overklassens makt på. I sin analyse av *linguistic mistrely* i Hollywood-filmer, hvor hovedpersonen er en hvit mannlig hip hop-fan som rapper på afroamerikansk engelsk, ser Bucholtz og Lopez (2011) en lignende ambivalens. På den ene siden trekker de hvite skuespillerne oftest på overforenklete lingvistiske stereotypier når de krysser rasegrenser, og på den måten fremstår rollefigurene som latterlige. Selve den språklige formen vil da være krenkende for dem som figuren etterligner. Fenomenet kalles *ikonisering*, siden det koples ikoniske bånd mellom språk og språkbrukere (Irvine & Gal, 2000, s. 37). Et overforenklet språk viser altså til en overforenklet person. På den andre siden kan filmene inneholde svarte karakterer som utfordrer noen av disse stereotypiene, og dette gir seerne mulighet til å stille spørsmål ved gjengse ideologiske oppfatninger om forholdet mellom språk og rase.

Lignende perspektiver kan også anvendes i analyser av imitasjoner av andrespråkspreget språk. Dette er nærliggende når man står overfor humoristiske etterligninger der hensikten er å markere at den eller de som imiteres, representerer noe som er fjernt og fremmed for «oss». Slik *eksotiserende imitasjon* kan ha noe av den samme dobbeltheten som *linguistic misterly*: Det kan bidra til å skape inntrykk av noe gåtefullt og spennende, men det kan også virke andregjørende («othering») og nedsettende.

Flere forskere er opptatt av slik ambivalens i forholdet mellom komikere og publikum (f.eks. Becker & Haller, 2014; Scarpetta & Spagnolli, 2009; Tsakona, 2017). De understreker at selv om komikernes intensjon er god, betyr ikke det at (deler av) publikum *ikke* føler seg latterliggjort og uthengt i forbindelse med en spøk. Ifølge McGraw og Warrens (2010) såkalte «Benign Violation Theory» bygger humor på brudd med forventninger og normer, men for at bruddet skal oppleves som morsomt, må det samtidig oppfattes som godartet, det vil si i bunn og grunn velment. Når noen ikke opplever normbruddet i spøken som greit og ufarlig, men tvert imot som ondsinnet og nedverdiggende, mener Kant og Norman (2019) at dette kan henge sammen med at de føler mindre avstand til det som det blir spøkt med – så vel innholdet som formen, og at de kjenner større avstand psykologisk, sosialt og kulturelt til komikeren og til de delene av publikum som spøken fungerer positivt for. Dette kan avgjort være tilfellet når minoritetsgrupper i Norge erfarer at måten de snakker eller skriver norsk på, blir utnyttet for å få folk til å le.

En helt annen funksjon enn å underholde har imitasjonen når imitatorer later som de har språket som andrespråk for å narre motagerne, mens de i virkeligheten behersker språket på førstespråksnivå. Innen rettslingvistikken er slik *villedende imitasjon* et forskningstema, og der dreier det seg gjerne om å avgjøre om tale eller skrift med andrespråkspreg er autentisk eller fingert (Coulthard et al., 2016; Seals & Schilling, 2020).

Design og metoder

Både spontan og planlagt imitasjon kan være studieobjektet når en forsker på andrespråksimitasjon, eller man kan sammenligne de to imitasjonsformene (Brunner, 2010; Torstensson, 2010). Spontan imitasjon kan undersøkes mens den foregår, eller med post hoc-data. Dette skillet er mest aktuelt når det er muntlig imitasjon som studeres. Fokus i forsk-

ningen kan være på produksjon eller resepsjon, og i begge tilfeller er det interessant å studere forskjellige imitasjonskontekster: ulike imitatorer, ulike imitasjonsobjekter og ulike «mottagere» av imitasjonen (se f.eks. Eriksson, 2010). Dataene kan hentes fra autentiske eller arrangerte etterligninger. Kilder for materiale til studier av imitasjon som ikke er arrangert av forskerne, finnes i filmer (Bucholtz & Lopez, 2011) og TV-programmer og TV-opptak (Halonen & Pietikäinen, 2017), på nettsteder som YouTube (Bin Zulkifli & Bakar, 2024), i sosiale medier (Sierra, 2019) og i trykte medier som skjønnlitteratur (Sutor, 2015), aviser og blader (Fägersten, 2020). En nærliggende variant av simultanundersøkelser er live-opptredener med imitasjonsinnslag. Ellers er det særlig ved arrangert imitasjon at man får mulighet til slike studier. Her kan det både være intraindividuell og interindividuell design, det vil si at man enten studerer hvordan en og samme imitator imiterer personer med bakgrunn i ulike språk, eller undersøker hvordan ulike imitatorer etterligner personer med samme språkbakgrunn. Imitatorene kan være vanlige språkbrukere eller for eksempel skuespillere og stand-up-komikere. Etterligningene kan foregå uten eller med prompt, det vil si at den som skal etterligne, enten bare får angitt hvilken andrespråkspreget variant som hen skal imitere, eller får høre et eksempel på den varianten det dreier seg om. I det siste tilfellet kan instruksjonen enten være at imitatoren skal etterligne det eksemplet hen nettopp har hørt, eller at hen skal si noe annet. Legges undersøkelsen opp med imitasjon både med og uten prompt, får man data til sammenligning av *in situ*- og *ex situ*-etterligning. Der det ligger til rette for det, vil intervjuer med imitatorer være ønskelig; det vil blant annet kunne gi data om hvordan imitasjonen er planlagt. Også intervjuer med publikum eller lesere vil være interessant, det gjelder både med førstespråksbrukere av norsk og med andrespråksbrukere med samme språkbakgrunn som den som imiteres.

Analysen av selve imitasjonen vil i første omgang gå ut på å gjøre systematisk registrering av avvikende trekk på alle språknivåer – også av ikke-verbale uttrykk når det er mulig. Registeringene sammenlignes så med funn fra studier av autentiske andrespråkstalere eller -skrivere som har bakgrunn i samme førstespråk, dersom slike studier finnes. Her vil undersøkelser av spontan og planlagt etterligning og av spontan *in situ*- og *ex situ*-imitasjon kunne sammenlignes med autentisk andrespråk og gi viktig innsikt i hvordan eventuelle folkelingvistiske stereotyper kan spille inn ved andrespråksetterligning. Hvordan imitasjonen arter

seg, kan også bidra til å kaste lys over hvilken funksjon imitasjonen kan være ment å ha, men for å svare på dette spørsmålet vil det også være nødvendig å trekke inn forhold i den nære og den videre konteksten.

Tidligere forskning

Som vi har sett, er det internasjonalt lang tradisjon for å utforske imitasjon av aksentpreget språk, ikke minst i USA. Amerikansk forskning har mest dreid seg om hvordan substandard-varieteter av førstespråksengelsk, ikke minst Afro-American Vernacular English (AAVE), blir imitert i ulike sammenhenger og med ulike formål, men det er også studier av imitasjon av engelsk med andrespråkspreg (se oversikter i Barrett et al., 2022; Lippi-Green, 2012). Det er også på det engelskspråklige området vi har omfattende studier av andrespråksimitasjon i skjønnlitteratur (Sutor, 2015). I norsk sammenheng finnes det foreløpig få studier av imitasjon av norsk med andrespråkspreg etter det vi har kjennskap til. L. I. Kulbrandstad (1997) og Skaret (2014) har undersøkt hvordan innvanderers måte å snakke norsk på blir fremstilt gjennom replikker i norsk barne- og ungdomslitteratur. I en masteroppgave om inversjon hos voksne innlærere av norsk som andrespråk, gir Tveit (2009) eksempler på hvordan oversettere bruker brudd på V2-regelen når de skal gjengi andrespråkspregede syntaksavvik i replikker der avvikene ikke lar seg overføre direkte til norsk. Golden og Opsahl (2023) analyserer et utdrag av nyinnspillingen av filmklassikeren *Norske byggeklosser*, der skuespiller Atle Antonsen spiller en polsk håndverker og mottar detaljerte instruksjoner på stotrende «Norwenglish» av arbeidsgiveren. I en studie av språklig oppmerksomhet bruker L.A. Kulbrandstad (2008) ungdommers imitasjon av andrespråkspreget norsk som metode i datainnsamlingen. Golden og L. A. Kulbrandstad (2022) har studert et trusselbrev med andrespråkspreg i en kriminalsak, og i en artikkel om en annen kriminalsak diskuterer Fløgstad og Karlson (2021) hvordan kunnskapsbasert praksis innen rettslingvistikk kan bidra i slike undersøkelser. Nylig har det kommet tre masteroppgaver på feltet. Jensen (2023) analyserer stilisert multietnolektisk stil i TV-serien *Førstegangstjenesten*, mens Seljelis (2024) oppgave dreier seg om stilisering av norsk med utenlandsk aksent i seriene *Borrettslaget* og *Kongen av Gulset*. Lie (2024) undersøker de tre semiotiske ressursene sminke, kostyme og tale-

endringer som er brukt i konstruksjonen av etnisk humor i de tre mest sette NRK-produserte sketsjene og situasjonskomediene i perioden 2002 – 2022. Disse er *Borettslaget*, *Underholdningsavdelingen* og *Førstegangstjenesten*. Av relevante arbeider fra Sverige kan vi nevne Jonsson, Gradin Franzen og Milani (2020), som viser hvordan mediafiguren «mann som snakker rinkebysvensk» dels representerer den truende «andre», dels den komiske «andre», og Ganuza og Rydell (2024), som tar for seg skriftlig representasjon av moderne urbant hverdagsspråk («contemporary urban vernaculars») i romaner.

Avslutning

Utforskning av imitasjon av tale og skrift med andrespråkspreg er et relativt nytt område i Norge. Blant utviklingslinjene i norsk andrespråksforskning som presenteres i den forskningshistoriske oversikten til Golden, Kulbrandstad og Tenfjord (2007), L.1. Kulbrandstad (2012) og L.I. Kulbrandstad og Tenfjord (2020), er det nærliggende å regne imitasjonsstudier til linjen språk- og kulturkontakt, inkludert flerspråklighet. Studiene har fellestrekk med tidligere forskning på dette området, blant annet undersøkelser av språkpraksiser i ulike flerspråklige miljøer, der man har vært opptatt av et fenomen som stilisering (f.eks. Opsahl & Aarsæther, 2015). Samtidig har imitasjonsforskningen likheter med forskning om andrespråksinnlæring på felt som uttale (f.eks. Hognestad, 2017; Holm, 2008; Ramstad, 2024), morfologi og syntaks (f.eks. Nordanger, 2017; Ragnhildstveit, 2017; Sollid, 2003; Tenfjord, 1997) og ordforråd (f.eks. Golden, 2022; Jensen, 2020).

Slik vi har vist i denne artikkelen, kan undersøkelser av andrespråksimitasjon berike norsk andrespråksforskning ved å reise nye problemstillinger, belyse nye forskningsspørsmål, inndra nye datatyper og anvende nye forskningsdesign og -metoder. Derigjennom kan studier på dette området være med og gi oss bedre innsikt hvordan språk og språkbruk arter seg i et samfunn der språk og kulturer møtes i stadig større grad, både i direkte kontakt mellom mennesker og i mediene.

LARS ANDERS KULBRANDSTAD

Professor emeritus

Fakultet for lærerutdanning og pedagogikk, Universitetet i Innlandet

lars.kulbrandstad@inn.no

ANNE GOLDEN

Professor emeritus

MultiLing, Institutt for lingvistiske og nordiske studier

Universitetet i Oslo

anne.golden@iln.uio.no

Referanser

- Barrett, R., Cramer, J. & McGowan, K. B. (2022). *English with an accent: Language, ideology, and discrimination in the United States*. Routledge.
- Becker, A. B. & Haller, B. A. (2014). When political comedy turns personal: Humor types, audience evaluations, and attitudes. *Howard Journal of Communications*, 25(1), 34–55. <https://doi.org/10.1080/10646175.2013.835607>
- Berggreen, H. & Tenfjord, K. (1999). *Andrespråkslæring*. Ad notam Gyldendal.
- Bin Zulkifli, M. S. & Bakar, K. A. (2024). Language Shaming on YouTube: Linguistic Features, Themes, and Social Implications. *Journal of Research in Applied Linguistics*, 15(1), 128–144. <https://doi.org/10.22055/RALS.2023.43456.3034>
- Brunner, E. G. (2010). *Imitation, Awareness, and Folk Linguistics* (Ph.d.-avhandling. Rice University.) <https://www.proquest.com/openview/4902bc96579992cd180a3447d3482f3d/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750>
- Bucholtz, M. & Lopez, Q. (2011). Performing blackness, forming whiteness: Linguistic minstrelsy in Hollywood film. *Journal of Sociolinguistics*, 15(6), 680–706. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9841.2011.00513.x>
- Bye, H. B. (2015). Norske stereotyper. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 52(1), 952–954.

- Carter, M. & Hotchkis, G. D. (2002). A conceptual analysis of communicative spontaneity. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 27(3), 168–190. <https://doi.org/10.1080/1366825021000008602>
- Coulthard, M., Johnson, A. & Wright, D. A. (2016). *An Introduction to Forensic Linguistics: Language in Evidence* (2nd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315630311>
- Coupland, N. (2001). Dialect stylization in radio talk. *Language in Society*, 30(3), 345–375.
- Davé, S. (2017). Racial Accents, Hollywood Casting, and Asian American Studies. *Cinema Journal*, 56(3), 142–147. <http://www.jstor.org/stable/44867828>
- Derwing, T. M. & Munro, M. J. (2009). Putting accent in its place: Re-thinking obstacles to communication. *Language Teaching*, 42(4), 476–490. <https://doi.org/10.1017/S026144480800551X>
- Dore, M. (2018). Laughing at you or laughing with you? Humour negotiation in intercultural stand-up comedy. I V. Tsakona & J. Chovanec (Red.), *The Dynamics of Interactional Humor: Creating and Negotiating Humor in Everyday Encounters* (s. 105–126). John Benjamins Publishing Company.
- Dragojevic, M., Mastro, D., Giles, H. & Sink, A. (2016). Silencing non-standard speakers: A content analysis of accent portrayals on American primetime television. *Language in Society*, 45(1), 59–85. <https://doi.org/10.1017/S0047404515000743>
- Eriksson, A. (2010). The disguised voice: imitating accents or speech styles and impersonating individuals. I C. Llamas & D. Watt (Red.), *Language and identities* (s. 86-96). Edinburgh University Press. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-ebooks/reader.action?docID=536979&query=>
- Ferguson, C. A. (1975). Toward a Characterization of English Foreigner Talk. *Anthropological Linguistics*, 17(1), 1–14. <https://www.jstor.org/stable/30027270>
- Flick, U. & Foster, J. (2017). Social representations. I Willig, C. & Rogers, W. S. (Red.), *Sage Handbook of Qualitative Research in Psychology* (s. 336–353). Sage.
- Fløgstad, G. N. & Karlsen, H. U. (2021). Rettslingvistisk praksis i Norge. Et kritisk blikk på behandlingen av språkmaterialet i Bert-

- heussen-saken. *Sakprosa*, 13(3), 1-40. <https://doi.org/10.5617/sakprosa.8715>
- Fägersten, K. B. (2020). *Language Play in Contemporary Swedish Comic Strips*. De Gruyter Mouton.
- Ganuja, N. & Rydell, M. (2024). Turning talk into text: the representation of contemporary urban vernaculars in Swedish fiction. *Text & Talk*. <https://doi.org/doi:10.1515/text-2023-0084>
- Gatbonton, E., Trofimovich, P. & Magid, M. (2005). Learners' ethnic group affiliation and L2 pronunciation accuracy: A sociolinguistic investigation. *TESOL Quarterly*, 39(3), 489–511. <https://doi.org/10.2307/3588491>
- Golden, A. (2022). *Ordforråd, ordbruk og ordlæring i et andrespråksperspektiv*. (5. utgave). Gyldendal.
- Golden, A. & Kulbrandstad, L. A. (2022). Norsk andrespråksforskning i rettslingvistikkens tjeneste. I S. Ragnhildstveit, A. Golden, & A.-K. H. Gujord (Red.), *Nye innsikter i norsk som andrespråk: inspirert av Kari Tenfjords forskning*. Alheim & Eide akademisk forlag
- Golden, A., Kulbrandstad, L. I. & Tenfjord, K. (2007). Norsk andrespråksforskning – utviklingslinjer fra 1980 til 2005. *Nordand. Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, 2(1), 5–41.
- Golden, A. & Opsahl, T. (2023). «Sånn typisk scene fra en polsk komedie egentlig». Bruk av humorbasert videostimuli i forskning på talere av norsk som andrespråk. *NOA Norsk som andrespråk*, 39(2), 5–36.
- Gullberg, M. & McCafferty, S. G. (2008). Introduction to gesture and SLA: Toward an integrated approach. *Studies in Second Language Acquisition*, 30(2), 133–146.
- Halonen, M. & Pietikäinen, S. (2017). Mocking fakeness. Performance, phonetic aspiration and ethnic humour. *Pragmatics*, 27(4), 507–528. <https://doi.org/10.1075/prag.27.4.02hal>
- Hickey, R. (2000). Saliency, stigma and standard. I L. Wright (Red.), *The Development of Standard English 1300-1800* (s. 57–72). Cambridge University Press.
- Hognestad, J. K. (2017). Prosodiske strategier i norsk som andrespråk. *NOA Norsk som andrespråk*, 33(1), 63–84.
- Holm, S. (2008). *Intonational and Durational Contributions to the Perception of Foreign-accented Norwegian. An Experimental Phonetic Investigation*. (Ph.d.-avhandling, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)).

- Hurley, S. & Chater, N. (2005). *Perspectives on Imitation: From Neuroscience to Social Science - Volume 2: Imitation, Human Development, and Culture*. MIT Press. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/hillhmr-ebooks/detail.action?docID=3338568>
- Irvine, J. T. & Gal, S. (2000). Language Ideology and Linguistic Differentiation. I P. V. Kroskrity (Red.), *Regimes of Language* (s. 35–83). School of American Research.
- Jensen, A. (2023). «Wolla hvorfor skal jeg gå for en norsk greie det suger balle a» – En sosiolingvistisk innholdsanalyse av stilisert multi-etnolektisk stil i Førstegangstjenesten. (Masteravhandling, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)).
- Jensen, B. U. (2020). Leksikalsk frekvensprofil i tekster på norsk som andrespråk: en evaluering og videreutvikling. I L. A. Kulbrandstad & G. B. Stien (Red.), *Språkreiser: Festskrift til Anne Golden på 70-årsdagen 14. juli 2020* (s. 153–176). Novus forlag.
- Jonsson, R., Franzén, A. G. & Milani, T. M. (2020). Making the threatening other laughable: Ambiguous performances of urban vernaculars in Swedish media. *Language & Communication*, 71, 1–15.
- Kant, L. & Norman, E. (2019). You must be joking! Benign violations, power asymmetry, and humor in a broader social context. *Frontiers in psychology*, 10, 1380. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01380>
- Kulbrandstad, L. A. (2008). Metaspråk og språklig oppmerksomhet. Ungdom møter andrespråkspreget norsk. *Nordand Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, 2008(2), 83–102.
- Kulbrandstad, L. A. & Ryen, E. (2018). Hvordan læres et andrespråk? Overordnede perspektiver. I A.-K. H. Gujord & G. T. Randen (Red.), *Norsk som andrespråk - perspektiver på læring og utvikling* (s. 27–51). Cappelen Damm Akademisk.
- Kulbrandstad, L. I. (1997). Hvilket bilde gir norsk barne- og ungdomslitteratur av innvandrere som språkbrukere? *Norsklæreren* (2/97), 38–49.
- Kulbrandstad, L. I. (2012). Norsk andrespråksforskning. En status i lys av NOA-konferansene 2004–2012. *NOA Norsk som andrespråk*, 28(2).
- Kulbrandstad, L. I. & Tenfjord, K. (2020). Innramming av et forskningsfelt. Forskning om norsk som andrespråk i lys av et utvalg doktorgradsavhandlinger. I L. A. Kulbrandstad & G. B. Stien (Red.),

- Språkreiser – festskrift til Anne Golden på 70-årsdagen 14. juli 2020* (s. 109–134). Novus forlag.
- Larsson, I. & Johannessen, J. B. (2015). Incomplete Acquisition and Verb Placement in Heritage Scandinavian. I B. R. Page & M. T. Putnam (Red.), *Moribond Germanic Heritage Languages in North-America. Theoretical Perspectives and Empirical Findings* (s. 153–189). Brill.
- Le Roux, A., Bobrie, F. & Thébault, M. (2016). A typology of brand counterfeiting and imitation based on a semiotic approach. *Journal of Business Research*, 69(1), 349–356. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2015.08.007>
- Lie, B. (2024). *Etnisk humor: Blackface med varme og ømhet. En undersøkelse av hvilke semiotiske ressurser som er brukt i konstruksjonen av etnisk humor i NRK-produserte sketsjer og situasjonskomedier i perioden 2002 – 2022.* (Masteravhandling, Universitetet i Oslo.)
- Lippi-Green, R. (2012). *English with an accent: language, ideology, and discrimination in the United States* (2nd ed.). Routledge.
- McGraw, A. P. & Warren, C. (2010). Benign violations: making immoral behavior funny. *Psychological Science*, 21(8), 1141–1149. <https://doi.org/10.1177/0956797610376073>
- Meltzoff, A. N. (1986). Immediate and deferred imitation in fourteen- and twenty-four-month-old infants. I Chess, S. & Thomas, A. (Red.), *Annual Progress In Child Psychiatry* (s. 5–23). Routledge.
- Melvær, J. O. (2023). *V2 i norsk arvespråk i Latin-Amerika.* (Masteravhandling, Universitetet i Bergen.) <https://bora.uib.no/bora-xmlui/bitstream/handle/11250/3133623/Masteroppgave-2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Moen, I. (2000). Foreign accent syndrome: A review of contemporary explanations. *Aphasiology*, 14(1), 5–15. <https://doi.org/10.1080/026870300401577>
- Myers, E. B., Olson, H. E. & Scapetis-Tycer, J. (2024). Individual Differences in Accent Imitation. *Open Mind*, 8, 1084–1106. https://doi.org/10.1162/opmi_a_00161
- Niedzielski, N. A. & Preston, D. R. (2000). *Folk linguistics.* de Gruyter.
- Nordanger, M. (2017). *The encoding of definiteness in L2 Norwegian: A study of L1 effects and universals in narratives written by L1 Russian and L1 English learners.* (Ph.d.-avhandling, Universitetet i Bergen.)

- Opsahl, T. (2009). «Egentlig alle kan bidra!» – en samling sosiolingvistiske studier av strukturelle trekk ved norsk i multietniske ungdomsmiljøer i Oslo. (Ph.d.-avhandling, Universitetet i Oslo.)
- Opsahl, T. & Golden, A. (2023). «Polsk, men» – Narrativer om profesjonell identitet og posisjonering blant høyt utdannede polakker i Norge. *Nordand Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, 18(2), 110–124. <https://doi.org/10.18261/nordan.18.2.2>
- Opsahl, T. & Aarsæther, F. (2015). Interaksjonelle tilnærminger i andrespråksforskninga. *NOA Norsk som andrespråk*, 30(1-2), 121–150.
- Peréz, R. (2013). Learning to make racism funny in the ‘color-blind’ era: stand-up comedy students, performance strategies, and the (re)production of racist jokes in public. *Discourse and Society*, 24(4), 478–503. <https://www.jstor.org/stable/24441482>
- Pickering, M. & Lockyer, S. (2007). Introduction. The Ethics and Aesthetics of Humour and Comedy. I S. Lockyer & M. Pickering (Red.), *Beyond a Joke. The Limits of Humour* (s. 1–24). Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9780230236776>
- Piller, I. (2002). Passing for a native speaker: Identity and success in second language learning. *Journal of sociolinguistics*, 6(2), 179–208. <https://doi.org/10.1111/1467-9481.00184>
- Preston, D. R. (1992). Talking Black and talking White: A study in variety imitation. I J. H. Hall, N. Doane & D. Ringler (Red.), *Old English and New: Studies in Language and Linguistics in Honor of Frederic G. Cassidy* (s. 327–355). Garland Publishing.
- Preston, D. R. (1996). Whaddayaknow? The modes of folk linguistic awareness. *Language Awareness*, 5, 40–74.
- Ragnhildstveit, S. (2017). *Genus og transfer når norsk er andrespråk. Tre korpusbaserte studier*. (Ph.d.-avhandling, Universitetet i Bergen.)
- Rampton, B. (1995). Language crossing and the problematisation of ethnicity and socialisation. *Pragmatics. Quarterly Publication of the International Pragmatics Association (IPrA)*, 5(4), 485–513.
- Ramstad, S. (2024). *Det vi hører når vi hører polsk aksent. En studie av hvordan førstespråkstalere oppfatter aksentpreget østnorsk blant personer med polsk som førstespråk*. (Masteroppgave, Universitetet i Oslo.)
- Roche, J. (1989). *Xenolekt. Struktur und Variation in Deutch gegenüber Ausländern*. Walter de Gruyter.

- Scarpetta, F. & Spagnolli, A. (2009). The Interactional Context of Humor in Stand-Up Comedy. *Research on Language and Social Interaction*, 42(3), 210–230. <https://doi.org/10.1080/08351810903089159>
- Schmid, M. (2011). *Language attrition*. Cambridge University Press.
- Schmid, M. (2013). First language attrition. *Linguistic Approaches to Bilingualism*, 3(1), 94–115. <https://doi.org/10.1075/lab.3.1.05sch>
- Seals, C. A. & Schilling, N. (2020). Can people really disguise themselves when writing or speaking? I L. Bauer & A. S. Calude (red.), *Questions About Language: What Everyone Should Know About Language in the 21st Century* (s. 151–166). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780367175023>
- Seljeli, J. (2024). *En kritisk diskursanalyse av stilisert utenlandsk aksent som uttrykk for språkholdninger i det norske samfunnet*. (Masteravhandling, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU).
- Sierra, S. (2019). Linguistic and ethnic media stereotypes in everyday talk: Humor and identity construction among friends. *Journal of Pragmatics*, 152, 186–199. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2018.09.007>
- Skaret, A. (2014). «Hvis det her hadde skjedd på ordentlig, da hadde han snakket et annet språk». Om betydninger av litterære personers tale i bildebøker om kulturmøter. *Nordand Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, 9(1), 69–88.
- Sollid, H. (2003). *Dialektsyntaks i Nordreisa. Språkdannelse og stabilisering i møtet mellom kvensk og norsk*. (Dr.art.-avhandling, Universitet i Tromsø.)
- Speidel, G. E. & Nelson, K. E. (Red.). (1989). *The Many Faces of Imitation in Language Learning*. Springer Verlag.
- Sutor, M. (2015). *Non-native Speech in English Literature*. Herbert Utz Verlag.
- Tenfjord, K. (1997). *Å ha en fortid på vietnamesisk: en kasusstudie av fire vietnamesiske språkinnlæreres utvikling av grammatisk fortidsreferanse og perfektum*. (Ph.d.-avhandling, Universitetet i Bergen.)
- Torstensson, N. (2010). *Judging the Immigrant: Accents and Attitudes*. (Ph.d.-avhandling, Umeå universitet.) <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-30408>
- Tsakona, V. (2017). Humor research and humor reception: Far away, so close. I C. Wladyslaw & B. Dorota (Red.), *Humorous Discourse* (s.

179–202). De Gruyter Mouton. <https://doi.org/10.1515/9781501507106-009>

Tveit, R. G. (2009). *Inversjon i norsk når polsk og tysk er morsmål*. (Masteravhandling, Universitetet i Oslo.) <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/32404/Avhandling.pdf?sequence=4>

Warnick, B. R. (2008). *Imitation and Education: A Philosophical Inquiry into Learning by Example*. State University of New York Press. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-ebooks/detail.action?docID=3407450>

Zetterholm, E. (2003). *Voice imitation: a phonetic study of perceptual illusions and acoustic success* (Doktoravhandling, Lunds universitet.)